

VLASTNICTVÍ VE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH

MICHAELA KONEČNÁ

Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek pojednává o některých aspektech vlastnictví k pozemkům ve zvláště chráněných územích v české právní úpravě. Zejména se snaží podat komplexní přehled o tom, které subjekty mohou vlastnit pozemky na těchto územích, přičemž za současného zohlednění jednotlivých druhů pozemků u každého z nich poukazuje na jednotlivé zvláštnosti s jejich vlastnickým právem k pozemkům ve zvláště chráněných územích spojených.

Key words in original language

Vlastnictví, zvláště chráněná území, stát, obce a kraje, každý, druhy pozemků

Abstract

This contribution deals with some aspects of ownership to land in especially protected area in the czech legislation. Particularly it tries to give (hand down) a comprehensive overview of all persons, who can own the land in the especially protected areas, when it refers to individual peculiarities connected with their ownership of land in especially protected areas. There will be the type of land also taken into account.

Key words

Ownership, Especially protected areas, state, municipalities and regions, each one, type of land

1. ÚVOD

Zvláště chráněná území jsou institutem práva životního prostředí, jehož prostřednictvím je významně chráněna příroda a krajiny. Jedná se o tzv. územní ochranu, která se podle ustanovení § 14 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (ZOPK)¹ vztahuje na vysoce hodnotná, přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná stanoviště či území.² Za taková území se považují nejčastěji lokality s unikátní nebo reprezentativní biologickou rozmanitostí, a to na úrovni druhů, populací i společenstev, dále území s jedinečnou

¹ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-09]

² Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 372. ISBN 978-80-7400-338-7.

geologickou stavbou, území reprezentující charakteristické prvky krajinného rázu kulturní krajiny a území významná z hlediska vědeckého výzkumu. Výše zmíněné ustanovení ve svém druhém odstavci vymezuje šest kategorií zvláště chráněných území, které by se daly v zásadě rozdělit na tzv., velkoplošná území, mezi něž spadají kategorie národních parků a chráněných krajinných oblastí a dále na tzv. maloplošná území, mezi která se řadí národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a konečně přírodní památky. Cílem jejich ochrany nejčastěji bývá udržení nebo zlepšení dochovaného stavu území nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji.³

Úvodem je nutné si uvědomit, že tato území jsou tvořena souhrnem určitých pozemků,⁴ které jsou předmětem vlastnictví určitých subjektů. K naplnění výše uvedeného přispívá samotné chování těchto vlastníků. Pro to, aby mohlo být dosaženo ochrany pozemků ve zvláště chráněných územích prostřednictvím chování vlastníků, je třeba vymezit, kdo vůbec oním vlastníkem může být. Tato elementární otázka bude předmětem první části tohoto příspěvku. Dále je nutné si uvědomit, že k naplňování výše uvedeného cíle přispívá samozřejmě samotný legislativní rámec, např. zejména omezením a zákazem činnosti podle ustanovení § 66 ZOPK, nebo vstupem na pozemky podle ustanovení § 62 ZOPK a další (těmto však v tomto příspěvku nebude věnována další pozornost) a dále rovněž omezením vlastnického práva vlastníků pozemků ve zvláště chráněných územích. Právě omezení vlastnického práva a náhradě za něj bude věnována druhá část tohoto příspěvku, přičemž ale bude poukázáno pouze na některé nejaktuálnější problémy. V průběhu psaní tohoto článku bude samozřejmě nutné přihlížet ke skutečnosti, že ve zvláště chráněných územích se vyskytují různé druhy pozemků⁵ a rovněž bude poukázáno na jednotlivé zvláštnosti spojené s jednotlivými vlastníky pozemků ve zvláště chráněných územích.

2. SUBJEKTY VLASTNÍCÍ POZEMKY VE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH

³ Zvláště chráněná území, [online]. MŽP. [cit. 2012-09-22]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi>

⁴ Podle ustanovení § 27 písm. a) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky je jím část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicí územně správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popřípadě rozhraním způsobu využití pozemků.

⁵ Zemědělská půda (orná půda, vinice, chmelnice, ovocné sady, zahrady, trvalé travní porosty), lesní pozemky, vodní plochy, zastavěné plochy a nádvoří a ostatní plochy

V následující části bych se ráda věnovala subjektům, které mohou být vlastníky pozemků ve zvláště chráněných územích.

2. 1. Stát

První subjekt, který bude podroben zkoumání a který může vlastnit pozemky ve zvláště chráněných územích je stát. Toto vyplývá z prvního odstavce čl. 11 LZPS, kde je stanoveno, že každý, tedy i stát, má právo vlastnit majetek. Ne jinak tomu je i v případě vlastnictví pozemků ve zvláště chráněných územích.

Ustanovení § 23 odst. 1 ZOPK stanoví, že lesy, lesní půdní fond, vodní toky a vodní plochy na území národních parků, které ke dni nabytí účinnosti ZOPK byly ve vlastnictví státu, nelze zcizovat. Z toho vyčleňuje toto ustanovení dvě výjimky. První výjimka je, že se to netýká práv podle předpisů o majetkové restituci a druhá, že za zcizení se nepovažují směny pozemků odůvodněné zájmy ochrany přírody. Stejně znění jako v ustanovení § 23 odst. 1 lze nalézt v ustanovení § 32 ZOPK, které se týká vlastnictví státu v národních přírodních rezervacích a v ustanovení § 35 odst. 3, které se týká vlastnictví státu v národních přírodních památkách, přičemž u těchto dvou je výčet nezczizitelného majetku rozšířen o nezastavěné pozemky na těchto zvláště chráněných územích se nacházejících. U dvou posledně zmíněných ale chybí stanovení, že za zcizení se nepovažuje směna pozemků odůvodněná zájmy ochrany přírody. Takže tento majetek ve vlastnictví státu nelze ani směňovat. Jinými slovy ZOPK v uvedených situacích (kromě zmíněných výjimek) absolutně vyloučil, aby vlastníkem uvedených pozemků byl jiný subjekt, než on sám.

Dále podle ustanovení § 33 odst. 2 lze zcizit nezastavěné pozemky na území přírodních rezervací, které byly ke dni nabytí účinnosti ZOPK ve vlastnictví státu jen se souhlasem ministerstva životního prostředí. V tomto případě se pak již tedy nejedná o nezczizitelný majetek státu, ale zcizení těchto pozemků je možné až po získání zmíněného souhlasu.

Výše zmíněná ustanovení nejsou však jediná, která se zabývají otázkou zcizování pozemků ve zvláště chráněných územích. Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů⁶ v ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) stanoví, že podle tohoto zákona nelze převádět zemědělské a lesní pozemky, jejichž převodu brání zvláštní předpis,

⁶ Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11- 11]

příčemž je zde na mysli i právě ZOPK a dále podle písm. i) zemědělské a lesní pozemky v národních přírodních památkách, národních přírodních rezervacích a v prvních a druhých zónách národních parků. Podle tohoto zákona je na rozdíl od ZOPK rozsah majetku, který nelze zcizovat ještě rozšířen o zemědělské pozemky (u národních parků toto tedy platí ale jen pro 1. a 2. zónu).

Pokud výše zmíněné shrneme, jeví se, že okruh druhů nezcizitelných pozemků ve zvláště chráněných územích ve vlastnictví státu je větší na území národních přírodních rezervací a národních přírodních památek, než na území národních parků. Zejména proto, že mezi nezcizitelné pozemky v národních parcích nepatří nezastavěné pozemky.

Účelem výše zmíněných ustanovení je zanechat předmětný majetek ve vlastnictví státu zejména z toho důvodu, že jde o pozemky, pro která platí velká omezení v jejich užívání a pokud by zákon připouštěl jejich zcizování, mělo by to za následek zvýšené náklady na kompenzování náhrad újem vzniklých jejich vlastníkům.⁷ Uvedené pozemky patří mezi nejcennější pozemky na našem území. Proto se domnívám, že dalším důvodem, proč právní úprava nepřipouští jejich zcizování je, aby nad nimi stát mohl vykonávat neustálou kontrolu a dohlížet na jejich zachování.

Právní úprava navíc zajišťuje ochranu pozemků ve zvláště chráněných územích i tak, že pokud by mělo dojít k převodu jakéhokoli pozemku ve zvláště chráněných územích a i v jeho ochranném pásmu, který je ve vlastnictví státu, je ke smlouvě o takovém převodu podle § 22 odst. 5 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky⁸ (ZMS) potřeba souhlasu Ministerstva životního prostředí (MŽP), které posoudí, jestli potencionální vlastník je hoděn toho, aby takto exkluzivní pozemky vlastnil.

2. 1. 1. Vykonavatelé vlastnického práva k pozemkům ve vlastnictví státu ve zvláště chráněných územích

V souvislosti s vlastnictvím státních pozemků ve zvláště chráněných územích je potřeba zdůraznit, kdo vlastnická práva vykonává.

Nejvýznamnějším správcem zvláště chráněných území jsou Lesy České republiky, s. p. Více než 30% výměry pozemků, k nimž má podnik právo hospodařit, je součástí chráněných krajinných oblastí.

⁷ Průchová, Ivana, Chyba, Jaroslav, Omezení vlastnického práva k pozemku z důvodu obecného zájmu. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 185

⁸ Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11- 11]

Další bezmála 3 % výměry se nacházejí v maloplošných zvláště chráněných územích.⁹

Dalším vykonavatelem vlastnického práva státu k pozemkům ve zvláště chráněných územích je Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK). AOPK je organizační složka státu zřízená MZP sídlící v Praze, přičemž jejím hlavním posláním je péče o přírodu a krajinu na území České republiky. AOPK zajišťuje péči o státní majetek ve zvláště chráněných územích.¹⁰ Organizační složky státu, jejichž postavením se zabývá § 3 ZMS nejsou právními osobami, a proto nemají žádnou právní subjektivitu. To však neznamená, že by nemohly reálně vystupovat v právních vztazích. Jednání organizačních složek (resp. jejich zaměstnanců) se vždy považuje za jednání státu.¹¹

Další, kdo spravuje pozemky ve zvláště chráněných územích, jsou správy národních parků. Správy národních parků jsou příspěvkovými organizacemi státu.

Ráda bych poznamenala, že podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. d) nespravuje Pozemkový fond ČR půdu, která tvoří zemědělský půdní fond nebo do něj náleží a v rozsahu podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, chráněných podle zvláštních právních předpisů (tedy ZOPK).¹²

2. 2. Obce a kraje

Dalším subjektem, kdo může vlastnit pozemky ve zvláště chráněných územích, jsou obce a kraje, neboť podle článku 103 odst. 3 ústavního zákona č. 1 /1993 Sb., Ústava ČR (Ústava)¹³ jsou obce a kraje veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu, a dále rovněž díky zákonům č. 128/2000 Sb., o obcích, a 129/2000 Sb., o krajích.¹⁴

⁹ Ochrana přírody u LČR [online] Lesy ČR [cit. 2012-11-12]. Dostupné z: <<http://www.lesy-cr.cz/pece-o-les/ochrana-prirody-ulcr/Stranky/default.aspx>>

¹⁰ Vymezení působnosti. [online] old. ochranaprirody [cit. 2012-11-12] <<http://old.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=74>>

¹¹ Havlan. Petr a kol., Majetek státu v platné právní úpravě. 3. vyd. Praha: Linde a. s. 2010. 37

¹² Zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11- 12]

¹³ Ústavní zákon č. 1 /1993 Sb., Ústava České republiky In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11- 12]

¹⁴ Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, a 129/2000 Sb., o krajích In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11- 12]

Díky zákonu č. 172/1991 S., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí¹⁵ se obce staly vlastníky rozsáhlého počtu pozemků. Staly se vlastníky pozemků, které byly ve vlastnictví České republiky a k nimž ke dni 23. Listopadu 1990 příslušelo právo hospodaření národním výborům, jejichž práva a závazky přešly na obce. Také nabyly obce ze zákona pozemky, které vlastnily k 31. 12. 1949 (tzv. historický majetek).¹⁶

Základním právním předpisem díky, kterému byly kraje vybaveny majetkem, byl zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů.

V současné právní úpravě nenalezneme žádný "obecný" výčet součástí majetku obce a kraje. Z toho lze podle P. Havlana usuzovat, že principiálně nelze obcím a krajům odeprít právo na žádný druh majetku.¹⁷ Co se právě pozemků ve zvláště chráněných územích týče, nikde napříč právních předpisů není stanoveno, že obce a kraje nemohou být vlastníky pozemků ve zvláště chráněných územích. V zákonné úpravě se nikde nevyskytují ustanovení, která by nějak upravovala vlastnictví obcí a krajů k pozemkům ve zvláště chráněných územích podobně, jako je tomu u státu.

2. 3. Právnícké a fyzické osoby

Stejná situace je pak u soukromého vlastnictví pozemků ve zvláště chráněných územích. Podle ZOPK není zásadně vyloučeno. Tedy vlastníky pozemků mohou být jak právnícké osoby, tak fyzické osoby bez ohledu na nějaké omezení, s výjimkou skutečnosti, že se nemohou stát vlastníky nezcizitelných pozemků ve vlastnictví státu rozebraných již výše.

Na základě všeho výše uvedeného a zmíněného je nutné udělat závěr, že vlastníkem pozemků ve zvláště chráněných územích může být každý, přičemž některé pozemky jsou natolik exkluzivní, že jejich vlastníkem může být pouze stát. Stát má v tomto ohledu oproti jiným subjektům naprosto jedinečné postavení. S touto konstrukcí se naprosto ztotožňuju. Domnívám se, že tendence vývoje další právní úpravy by měla zůstat při nejmenším ve stavu, v jakém se nachází nyní.

¹⁵ Zákon č. 172/1991 S., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11- 12]

¹⁶ PEKÁREK, Milan. Pozemkové právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 60

¹⁷ Havlan, Petr. Majetek obcí a krajů v platné právní úpravě. Praha: Linde 2008, s. 320 ISB 978-80-7201-708-9

3. OMEZENÍ VLASTNICTVÍ K POZEMKŮM VE ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH A PRÁVO NA NÁHRADU ZA VZNIKLOU ÚJMU Z TOHOTO OMEZENÍ

Právo vlastnit majetek je základním lidským právem, které je zakotveno v čl. 11 zákona č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod (Listina)¹⁸. Listina však již neupravuje samotný obsah vlastnického práva. Tak činí až soukromoprávní předpis, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník¹⁹, kdy v ustanovení § 123 stanoví, že vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním.

Jak již v úvodu bylo zmíněno, pro to, aby bylo dosaženo ochrany pozemků ve zvláště chráněných územích, není jiné cesty, než že budou vlastníci ve svých vlastnických právech k pozemkům ve zvláště chráněných územích omezeni. V ZOPK jsou vždy vymezeny základní ochranné podmínky zvláště chráněných území a další různá omezení²⁰ a v zřizovacích předpisech jsou pak vymezeny jejich bližší ochranné podmínky. Je nutno poznamenat, že tím dochází nejen k zásahu do vlastnických práv, ale rovněž se snižuje tržní hodnota pozemků, zejména z důvodu snížení libovolné manipulace s nimi.²¹

Nabízí se otázka, podle kterého odstavce článku 11 Listiny jsou takto vlastníci pozemků ve zvláště chráněných územích omezeni. Odpověď na ni je důležitá pro určení, zda vlastníkům za něj náleží náhrady za vzniklé újmy či nikoli.

Za prvé se nabízí možnost, že právní základ omezení je v odstavci 3. čl. 11 Listiny,²² a to stanovením tzv. meze výkonu vlastnického práva. Podle pléna Ústavního soudu může zákon obecně stanovit meze vlastnického práva, aniž by takovéto omezení bylo spojeno s právem

¹⁸ zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-09]

¹⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2012-11-09]

²⁰ Těmto se však nadále z důvodu obsáhlosti nebudu v tomto příspěvku věnovat, ale jsou jimi např. zejm. omezení a zákaz činnosti podle ustanovení § 66, nebo vstup na pozemky podle ustanovení § 62 ZOPK.

²¹ Z. Hokr, O zapisování zvláště chráněných území do katastru nemovitostí. České právo životního prostředí [online] Česká společnost pro právo životního prostředí, srpen 2/2003 [cit. 2012-11-10] s. 34. Dostupné z: <http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_08.pdf>

²² Znění čl. 11 odst. 3: "Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem."

na náhradu vzniklé újmy.²³ Ačkoli by podle tohoto rozhodnutí nebyl na takovou náhradu nárok, ZOPK přece jen v ustanovení § 58 odst. 2²⁴ takovou možnost stanovuje. Možnost náhrady újmy se však týká jen vybraných druhů pozemků. Jednalo by se tak pouze o jakousi přidanou hodnotu stanovou ZOPK vybraných druhů pozemků za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření a za omezení u ostatních druhů pozemků by žádný nárok na náhradu újmy nevznikal.

Druhá možnost se nabízí v podřazení tohoto omezení pod ustanovení odstavce 4. čl. 11 Listiny²⁵. K této možnosti se přiklání T. Kocourek ve své monografii Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí, kde uvádí, že vlastníci pozemků ve zvláště chráněných územích se dostávají do nerovného postavení vůči vlastníkům týchž typů pozemků mimo zvláště chráněná území. Musejí snášet intenzivní omezení vlastnického práva, avšak z ochrany předmětných území mají užitek všichni, celá společnost, jelikož se jedná o statek, z jehož požívání nelze nikoho vyloučit. Náhradu újmy vzniklé při zemědělském a lesním hospodaření pak upravuje k vymezeným pozemkům ustanovení § 58 odst. ZOPK. Náhrada újmy vzniklá na jiných pozemcích než vymezených v tomto ustanovení by přicházela v úvahu za použití přímé aplikace čl. 11 odst. 4 Listiny a to v každém jednotlivém případě za současného ověření splnění podmínek obsažených v tomto ustanovení Listiny²⁶.

Osobně souhlasím s T. Kocourkem, neboť v prvním případě by vlastníci pozemků, které nejsou stanoveny v ustanovení § 58 odst. 2 ZOPK, neměli žádný nárok na náhradu újmy a vznikalo by tak nedůvodně nerovné postavení mezi vlastníky pozemků vymezených v tomto ustanovení a vlastníky pozemků nevymezených v tomto ustanovení, což je nemyslitelné. Toto navíc podpoří fakt, že odstavec 4. čl. 11 Listiny stanovuje, že vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu, přičemž ustanovení § 58 odst. 1 ZOPK ochranu přírody a krajiny za veřejný zájem považuje. Proto by dle mého názoru měla být poskytována náhrada za vzniklou újmu všem vlastníkům nebo nájemcům pozemků ve zvláště chráněných územích.

²³ Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS-st 27/09 (136/2009 Sb.)

²⁴ Pokud vlastníkoví zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb a drůbeže, nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá, vznikne nebo trvá v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté ZOPK včetně prováděcích předpisů a rozhodnutí vydaného na jejich základě a nebo z omezení vyplývajícího z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny podle § 4 odst. 1. újma, má nárok na její finanční náhradu.

²⁵ Znění čl. 11 odst. 4: "Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu."

²⁶ Kocourek, T.: Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí. Praha: Leges, 2012, s. 115

S náhradami za vzniklou újmu podle § 58 ZOPK je spojeno mnoho problémů. Jedním z nich je, že zákon stanoví, že finanční náhradu nelze poskytnout současně vlastníkovu a nájemci téhož pozemku a při současném požádání o náhradu vzniklé újmy obou z nich budou preferována práva vlastníka. Další problém vznikne za situace, kdy by o náhradu za vzniklou újmu požádala nejprve nájemce, pak by nebyla vzniklá újma kompenzována vlastníku a tato situace by byla v právním rozporu s čl. odst. 4 Listiny. Problém se vyskytuje i s časovou působností ve smyslu, zda má být vzniklá újma nahrazena jen tomu, kdo vlastnil pozemky ve zvláště chráněných územích v době vzniku omezení vlastnických práv nebo i jejich nástupcům.²⁷ Vzhledem k rozsahu tohoto příspěvku se těmito otázkami nebudu blíže zabývat, ale ráda bych v těchto dnech velmi aktuální otázku.

Tou je, zda má být kompenzována vzniklá újma za ztížení zemědělského a lesního hospodaření podle ustanovení § 58 odst. 2 ZOPK státu jako vlastníku pozemků ve zvláště chráněných územích. Poslanecké sněmovně a Senátu České republiky byl předán návrh poslanců Bořivoje Šarapatky, Milana Šťovíčka a Tomáše Úlehly na vydání zákona, kterým se mění zákon ZOPK (tisk č. 701), přičemž první čtení je navrženo na pořad 49. schůze²⁸. V důvodové zprávě k tomuto návrhu je uvedeno, že platné znění ustanovení § 58 odst. 2 ZOPK výslovně neřeší, zda lze náhradu vyplácet i subjektům, které hospodaří na pozemcích ve vlastnictví státu. Cílem předložené novely má být odstranění nejasností ohledně aplikace předmětného ustanovení a předejití případným soudním sporům. Konkrétně by se zmiňované ustanovení změnilo tak, že na konec odstavce by byla přidána věta ve znění: "Nárok na náhradu újmy podle tohoto ustanovení nevzniká ani netrvá na pozemcích ve vlastnictví státu."²⁹ Vláda se ve svém stanovisku k tomuto návrhu vyjádřila tak, že předmětné ustanovení nepřiznává nárok na finanční náhradu za ztížené hospodaření nejen vlastníků zemědělské půdy, lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, ale i nájemci takového pozemku. Tímto návrhem by tedy nešlo pouze o dotčení státu jako vlastníka, nýbrž i nájemců, kteří jsou v mnoha případech od státu osobami odlišnými. Vláda se obává, že by vzrostl počet soudních sporů, v nichž by nájemci napadali existenci či obsah již uzavřených nájemních smluv s ohledem na změnu podmínek za strany státu a rovněž pochybuje o tom, zda je takovéto navržené řešení přiměřené. Podle stanoviska vlády není takovéto provedení legislativní změny nezbytné, s ohledem na fakt, že k řešení uplatňování nároku na náhradu újmy ze strany státních podniků

²⁷ Buchta, Z., Ústavní ochrana vlastnictví v kontextu novelizovaného zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Právní rozhledy. Praha: C. H. Beck, 2005, č. 7, s. 255

²⁸ Od 4.12.2012

²⁹ Důvodová zpráva [online] Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=701&CT1=0>>

oprávněných hospodařit s majetkem státu již směřuje judikatura.³⁰ Čas ukáže, jak bude v průběhu přijímání zákonů s touto novelou naloženo. Osobně bych se, ale přikláněla ke stanovisku vlády.

4. ZÁVĚR

Odpovědí na elementární položenou v úvodu tohoto příspěvku, tedy kdo může být vlastníkem pozemků ve zvláště chráněných územích je, že vlastníkem může být kdokoli. Právní úprava řeší pouze pozemky ve vlastnictví státu. Vlastnictvím jiných subjektů se nezabývá a nestanovuje pro ně bližší podmínky právě kromě omezení vlastnického práva, které platí stejně jak pro stát, tak pro ostatní subjekty. V tomto příspěvku bylo však poukázáno na to, že se vyskytla možnost, že by mezi jinými vlastníky a státem mohl v souvislosti s omezením vlastnického práva přece jen existovat rozdíl. A to takový, že za újmy vzniklé při zemědělském a lesním hospodaření na pozemcích ve vlastnictví státu by v budoucnu nemusela připadnout náhrada.

Literature:

Buchta, Z., Ústavní ochrana vlastnictví v kontextu novelizovaného zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Právní rozhledy. Praha: C. H. Beck, 2005, č. 7, s. 255

Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 372. ISBN 978-80-7400-338-7.

Kocourek, T.: Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí. Praha: Leges, 2012, s. 115

Havlan, Petr a kol., Majetek státu v platné právní úpravě. 3. vyd. Praha: Linde a. s. 2010. 37

Havlan, Petr. Majetek obcí a krajů v platné právní úpravě. Praha: Linde 2008, s. 320 ISB 978-80-7201-708-9

PEKÁREK, Milan. Pozemkové právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 60

Průchová, Ivana, Chyba, Jaroslav, Omezení vlastnického práva k pozemku z důvodu obecného zájmu. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 185

³⁰ Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 701) [online] Knihovna připravované legislativy [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>>

Důvodová zpráva [online] Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=701&CT1=0>>

Z. Hokr, O zapisování zvláště chráněných území do katastru nemovitostí. České právo životního prostředí [online] Česká společnost pro právo životního prostředí, srpen 2/2003 [cit. 2012-11-10] s. 34. Dostupné z: <http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_08.pdf>

Zvláště chráněná území, [online]. MŽP. [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi>

Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 701) [online] Knihovna připravované legislativy [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>>

Contact – email

270529@mail.muni.cz